

Asia: VN/31537/2024

Lausuntopyyntö vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta luonnoksesta ja ympäristöarvioinnista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen luonnonsuojeluliiton lausunto vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta luonnoksesta ja ympäristöarvioinnista VN/31537/2024

Asetusmuutoksen keskeisenä ehdotuksena on tehdä tarvittavat tarkistukset vesienhoidon järjestämisestä annettuun asetukseen. Muutoksilla täsmennettäisiin pintavesimuodostumien tyypittelyyn ja luokitteluun liittyviä säännöksiä, mikä on tarpeen ympäristötavoitteiden tultua lupaedellytyksiksi ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa. Vesienhoitoasetuksen useita pykälää täsmennetään, lisätään uudet 12a ja 12b pykälät ja asetuksen liitteitä päivitetään.

Pintaveden ekologisen tilan arvioinnissa käytettävät laatutekijät sisältyvät jo nykyiseen voimassaolevaan asetukseen (1040/2006), niiden käyttöä tilaluokan arvioinnissa tarkennetaan. Tähän saakka arviointia on ohjeistettu vesienhoidon suunnitteluoppailla.

Luonnonsuojeluliitto kannattaa sitä, että vesien tilatavoitteiden ja vesien tilan heikentämättömyyden arviointiperusteet siirrettäisiin suunnitteluoppaista sitovaan lainsäädäntöön. Vesien tila-arviointimenettelyn läpinäkyvyyden sekä vesien tilaan liittyvän lupaharkinnan ennakoitavuuden voi katsoa näin vahvistuvan.

Luonnonsuojeluliitto kannattaa myös sitä, että vesimuodostuman tila määräytyy jatkossa asetuksen pykäläksi 12 ehdotetun mukaisesti heikoimman tekijän tilan perusteella (minimitekijäperiaate, One-out, all-out).

Asetusehdotuksen pykälään 12, Pintaveden ekologisen tilan luokittelu, Luonnonsuojeluliitto ehdottaa kuitenkin seuraavaa muutosta:

Luokittelu tehdään biologisten tekijöiden avulla ottaen huomioon niitä tukevat hydrologis-morfologiset ja fysikaalis-kemialliset tekijät. Vesimuodostuman ekologinen tila määräytyy heikoimman tekijän tilan mukaan. Kuitenkin fysikaalis-kemialliset tekijät (LISÄYS:) ja hydrologis-morfologiset tekijät (lisäys päättyy) voivat laskea vesimuodostuman tilan enintään tyydyttävään (POISTO: ja hydrologis-morfologiset tekijät voivat laskea vesimuodostuman tilan enintään hyvään). Jos vesimuodostuman biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää, voidaan ekologinen tila arvioida fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden avulla myös edellä (POISTO: mainittuja) (LISÄYS:) mainittua heikompaan tilaan.

Muutosesitys perustuu siihen, että esimerkiksi vesirakentamisen, säännöstelyn ja voimalaitoskäytön muiden ympäristövaikutusten vuoksi vesimuodostuman tilan vertailuarvoihin nähden merkittävästi muuttuneet ja heikentyneet hydrologis-morfologiset olosuhteet vaikuttavat ekologiseen tilaan aivan olennaisesti ja voivat olla ehdoton este hyvän ekologisen tilan saavuttamiselle. Tämä on luonnontieteellinen tosiasia riippumatta siitä, kuinka suurella varmuudella vesimuodostuman biologisten tekijöiden tila sillä hetkellä voidaan määrittää.

Asetusmuutoksen taustalla olevissa lakimuutoksissa sovelletaan vesipuitedirektiiviä kansalliseen lainsäädäntöön. Vesienhoitoasetuksen muutosten tulee siten perustua myös vesien tilan ympäristötavoitteita koskeviin EU:n tuomioistuimen lainvoimaisiin ratkaisuihin.

Luonnonsuojeluliitto toteaa, ettei vesien hyvän tilan tavoitteen saavuttamisesta tulisi poiketa eikä tavoitteen saavuttamista tule lainkaan viivästyttää. Ympäristötavoitteiden tulisi vesipuitedirektiivin mukaisesti koskea myös luokittelemattomia pienvesiä. Pintavesien tilan arvioinnissa maankäytön muutoksista (ojitus, auraus ja muu maanmuokkaus esimerkiksi maa- ja metsätaloudessa, turvetuotannossa, tierakentamisessa ja muussa rakentamisessa) aiheutuva humus- ja kiintoainepitoisuuksien nousu ja niiden seurauksena kehittyvä vesien tummuminen tulisi huomioida nykyistä selvemmin ja sisällyttää osaksi pintavesien tilan arviointimenettelyä.

Asetuksen liitteeseen 7 (Pohjavettä pilaavat aineet ja niiden ympäristölaatu-normit) tulisi lisätä muun muassa sulfidipitoisten malmien rikastuksessa tarvittavista kemikaaleista ainakin erittäin myrkylliset ksantaatit sekä kullan erotuksessa käytettävä erittäin myrkyllinen syanidi.

Erilaisten hankkeiden aiheuttamien riskien arviointia tulisi yhteisvaikutusten osalta sitovassa lainsäädännössä merkittävästi vahvistaa suhteessa vesien tilatavoitteisiin, lupaedellytyksiin ja vesienhoidon suunnitelmiin. Vesienhoitoasetukseen tulisi lisätä sitovat säädökset kaikkien sellaisten hankkeiden vaikutusten arvioinnista ja lupaharkinnasta, jotka todennäköisesti aiheuttavat merkittäviä haitallisia vaikutuksia pinta- ja pohjavesien tilaan (esimerkiksi metsätalous ja muut

vesistöjen valuma-alueilla maanmuokkauksen, ojituksen, tms. kautta vesistöihin vaikuttavat hankkeet).

Useiden samaan vesimuodostumaan tai vesistöalueeseen kuormitusta sekä biologisen, fysikaalis-kemiallisen tai hydro-morfologisen tilan muutoksia aiheuttavien hankkeiden (esimerkiksi kaivos- ja energiantuotannon hankkeet) yhteisvaikutukset eivät tällä hetkellä tule lakisääteisesti huomioiduiksi tarkoituksenmukaisella ja riittävällä tavalla.

Asetusmuutoksen ympäristövaikutusten arvioinnissa ei tunnistettu asetusmuutoksella olevan suoria ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia. Luonnonsuojeluliitto ehdottaa, että asetusmuutoksen tavoitteena korostuisi vesien hyvän tilan saavuttaminen - eli myönteinen ympäristövaikutus - kaikissa pinta- ja pohjavesissä sekä tällä hetkellä erinomaisessa tilassa olevien vesimuodostumien turvaaminen sitä heikentäviltä toimilta.

Luonnonsuojeluliitto pitää myönteisenä osallistumista koskevaa uutta 12b pykälässä ehdotettua sääntelyä, jonka mukaan Suomen ympäristökeskuksen tulee vertailuolojen ja raja-arvojen määrittelyssä kuulla keskeisiä viranomaisia ja muita tahoja, joihin kuuluvat myös kansalais- ja ympäristöjärjestöt.

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY

Hanna Halmeenpää, puheenjohtaja

Antti Heikkinen, ympäristöpäällikkö

Lisätietoja:

Hanna Halmeenpää, liittohallituksen puheenjohtaja, p. 050 564 4122, hanna.halmeenpaa@sll.fi

Halmeenpää Hanna
Suomen luonnonsuojeluliitto ry